

ELS VOSTRES CLÀSSICS

El mariner de Melville (1)

JORDI LLOVET

Billy Budd, el mariner

Herman Melville

Traducció de
Jordi Arbonès**Deriva Editorial**

Barcelona, 1997

198 pàgines. 1.750 pessetes

Aquesta discussió parroquial que ha tingut lloc a la Universitat Rovira i Virgili, amb uns professors —literàriament correctes, amb tots els drets— que han declarat que prescindirien de l'obra de Josep Pla en el seus cursos de Literatura catalana i un rector —políticament correcte, amb tota l'autoritat que li atorga el càrrec— que ha fet pública la seva adhesió a la figura avui sacrosanta, ahir escarnida, de l'escriptor, aquesta discussió completament absurda, dèiem, és una cosa que no s'hauria produït mai en un país com el Estats Units, posem per cas, en el qual aquesta mena de brega actua, com a molt, damunt escriptors de l'última fornada, però deixa intactes aquells valors de la seva poesia o de la seva prosa que, amb més o menys addició pública, ja formen part d'un canó que ningú no perd el temps a discutir.

Amb paraules més clares i sintaxi més concentrada: en aquells topants, els universitaris discutei-

xen si s'ha d'atorgar molta importància, o poca, a l'obra d'un tal gai o d'una tal feminista, però ja no perden ni un minut a discutir el valor dels drames de Shakespeare o de les narracions de Melville. Damunt els contemporanis cau, de tant en tant, la controvèrsia bizantina; damunt els clàssics, com que són tan sòlids, plana un consens general que vola en l'atmosfera de la indiscutibilitat.

Si s'ha produït un espectacle com el tarragoní que hem dit, això és, sens dubte, per manca de referències prou massisses en l'òrbita de la prosa catalana dels últims 150 anys; si haguéssim tingut nosaltres, com els francesos o el món d'expressió anglesa, un gruix prou resistent de producció narrativa de la Renaixença ençà, llavors aquesta trifulca no s'hauria donat mai. És clar que en hauriem perdut l'avinentesa de fer-nos un tip de riure; però, en el camp literari, sempre serà millor poder renunciar a l'acudit en favor de l'admiració que haver de caure en actituds suposadament irrespectuoses per manca de mostres de veritable enginy en l'art de les lletres.

El que dèiem: un ciutadà nord-americà sempre podrà deixar estalvi de tota polèmica absurda autors de la talla de Herman Melville. Van trigar molt de temps a adonar-se de la seva grandesa

—fins a l'edició fastuosa de Raymond W. Weaver, Londres, 1922-1924— però el dia que ho van fer van posar-se a discutir el sentit d'aquesta obra sense tenir mai més cap dubte que, de valor, en tenia un gavadal.

Entre les obres de Melville n'hi ha una que sempre els ha semblat —malgrat l'opinió de Lewis Mumford, 1929— una obra mestra, una de les narracions més extraordinàries de Melville i de tot el XIX nord-americà: *Billy Budd, sailor* (*Billy Budd, el mariner*) també dita, amb molta més precisió i bellesa, *Billy Budd, foretopman* (*Billy Budd, gabier*, és a dir, el mariner que s'enfila a la cofa del pal major per ajudar en les manobres). És tan admirable, aquesta narració —Melville la va redactar almenys una dotzena de vegades, abans de deixar-la inèdita en morir—, que el llibre de Newton Arbin (*Herman Melville*, 1950) li aplica una expressió que ja ho diu tot: és com ara el *nunc dimittis* de l'autor: per entendre'ns, "aquí us deixo això, i que Déu hi faci més que nosaltres".

Mai tan ben dit, perquè la llegenda de Billy Budd —anomenat també el Molt Ben Plantat— és la història d'un mariner de tall molt poc romàntic, gens a l'estil de Coleridge, que és com una al·legoria de l'àngel del Senyor.